

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az átalatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Segéd-szerkesztő:
KETSKÉS ELEK.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér I.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytörszékben.

Vas Gereben.

(a) Számban s változatban tekintélyes magyarok gyülekeztek jún. 19-én, a mult vasárnap a kis Fürged pusztára. Ember-emlékezet óta, de talán még azelőtt sem volt annyi nép együtt Fürgeden; de főleg nem volt olyan különböző állásu s rangu, mint az említett napon. A szomszéd községekből kocsiháton ugy, mint gyalogszerrel tömegesen érkeztek Fürgedre, de jöttek a vidékről, sőt Budapestről vonaton is szép számmal.

Kik mentek s miért mentek Fürgedre?

Elment a nép, ennek a szép magyar hazának Istenadta, szegény polgára. Elmentek a „vidék“ „urak“, de jöttek „tudósítók“ is. A szive vitte valamennyit, még ha talán mások megbizásából mentek is. Ott volt a magyar kormány képviselőiben Molnár Viktor kultuszminiszteri osztálytanácsos. Ott volt a Magy. Tud. Akadémia, Kisfaludi Társaság, a Petőfi s Arany János Társaság kiküldöttei, ott volt a székesfehérvári Vörösmarty-kör. Voltak ott főispánok, orvosok, ügyvédek, tanárok, papok, tanítók stb.

De voltaképen azért volt méltó ez az ünnep Vas Gereben szelleméhez, mert tu-

lajdonkép a nép ünnepelt. Az egyszerű „béresgazda fiát“ jóformán a béresgazdák s ezek gyermekei ünnepelték. Ez az igazi demokratizmus. Ez az ünnep a mi ünnepünk volt, a mai kor emberének az ünnepe.

A kis emberek szive rezdült meg e napon, mikor — amint Sziklai János szépen mondotta — a nép szegény gyermekét, a „paraszt gazda“ fiát „tekintetes“ urak ünneplik és díesítik.

Vas Gereben a mi emberünk; a mai kor gyermeke. Ma a népe a jelen, de főleg a népe lesz a jövő. A nép a nemzet. És Vas Gereben ezt a népi, igazi, tösgyökeres magyar telivér életet örököltette meg erős, zamatos, jóízű regényeiben. Mit nekünk a hivatalos kritika, mely szerkezetet, zsinórmértéket, rendszert keres ott, ahol a magyar vér lüktet. A magyaros jókedvet nem lehet korlátok közé szorítani, nem szabad „művészinek“ mondott szabályok szerint dirigálni a magyar lelkesedést.

Vas Gereben regényeiben is a nép fia. Jól mondotta Rákosi Jenő nagyszabású emlékezésében, melyet az Akadémia tudós társaságában is elmondhatott volna, hogy, mikor Vas Gereben korrajzot akart írni, adomást szerzett, ha adomázní óhaj-

tott, regényes elbeszélést készített. Ha regényírásn fáradozott, korrajz lett az eredmény. A magyar nép nyelvén, magyar nép szivéből, a magyar nép lelkének fájdalmas küzdelmes mozgalmait; a mult század nemzettejlődő viharait, korszakos tevékenységét írta meg.

Soha író oly igazán nem írta meg a magyar béresgazda, diák, jurátus életét, mint Vas Gereben.

És eddig mégis elfeledték Vas Gereben. Nem ismeri a nép a maga fiát, mert nem olvashatja annak elbájoló, annak elragadó irását. Nagy mozgalom volt ez a mult vasárnapi; mely talán feltámasztotta egyik legnagyobb, egyik legmagyarabb regényírónkat.

Jól mondotta — ismét idézem — Rákosi Jenő az ünnepi szónok. A mai magyar idegen templomba jár, idegen forrásból, idegen italt merit. Nekünk minden imponál, a mi nem magyar, ami francia, angol, még a német is; de a magyart elmellőzzük. Ilyen mi irodalmunk legújabbán.

Keltsük életre a jó magyar írókat, adjuk a nép kezébe Vas Gereben, s önmagára ismer a szegény szenvedő magyar. Látni fogja ósapáit s megérti a mostani mozgalmak értékét.

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

Vas Gereben.

Tul a Dunán, Tolnamegyének Fürged kicsiny falujában egy embert ünnepelt vasárnap Magyarország. Vas Gereben-nek hívták, de a neve Radákovic József volt. Amazt vaskos tréfáért adták rá a győri jogászok, kiknek esze, kedélye, neveltető szelleme volt; emezt is úgy kérte kölcsön egyik gazdatiszt kollégájától, mert őmaga az apjától voltaképp a Radákovic nevet örökölte. Am Gereben ur sok mókáival, maró tréfáival és szüleinek okozott keserőségekkel elrontotta a Radánkovic-név renoméját s mikor a prókatori vizsgára készült, a fiskális diploma iránt való kegyeletből (hej, más becsülete volt még akkor a magyar prókátornak!) noblesse oblige-nak tartotta, hogy puritán nevet írasson be a kutyabőrbe. Ezért kérte kölcsön a barátjától a tiszta Radákovic nevet. Pia frausz volt ez tőle, bár ok nélkül való, mert Radákovic prókátort úgy sem ismerte, úgy sem emlegette az ördög sem Árpád hazájában, nem levén ő kegyelmének soha egyetlen pere sem világhíreben; am a Vas Gereben név világhíres leve már akkor irodalomban, zsurnalisztikában a legelső, egyidőben elsőbb

a Jókaiénál is, aztán is, mikor ez a szeplős komáromi gyerek egyetlen regényével egyszerre „irodalmi püspök“ lett, mellette mindjárt Vas Gereben következik, nagyságára, népszerűségére ismertségére egyaránt.

Különös ember volt az fürgedi paraszt gyerek, különös életssal. Az apja Batthyány hercegénekél húszársorból ispánna emelkedvén, urat akart nevelni erőnek-erejével a fiából is. Iskoláztatta, papnak adta. Iskolából is kicsapták, reverendából is kiugratták, mert elemi erővel dolgozott már akkor benne a humor, meg a maró szatíra. Aztán gazdaságra fogták (itt leve testi-leki jőpajtás Radákoviccsal, akitől elvette a nevet), tán eszire tér. Azonban itt is a legelső dolga volt kifigurázni a princípálisát, az uradalmi kasznárt (micsoda hatalom volt pedig a bot és robot virágjában egy hercegi uradalom kasznárja?) s ez a parlagi ember elcsapta a kedélyes gazdasági „prakszi“-t is, sőt elcsapatta annak az apját is. Ezzel a vicccél hát már nemcsak magát hanem az apját is tönkretette jó Radákovic József. Tehát teljes kvalifikációt szerzett, akkori kö-felfogás szerint, a magyar írói pályára. Mert a miként manapság még a finanszírozást próbálja meg az esetes ember, mielőtt öngyilkos lenne, azonképpen azokban a régi jó időkben az író-mesterséget próbálta meg előbb. A Kisfaludyakon s még egy tucat uttörőn kívül en-

nek a bolond életfilozófiának köszönhetjük Radákovic József urtól is a magyar nép Vas Gerebenjét. Ha ispán, vagy különös szerencseképpen kasznár lett volna Radákovic urból, avagy ha lettek volna perci a későbbi prókator urnak, soha nem nevelt volna (sírva) egész nagy országot a Vas Gereben zamatos magyar humorán, regényein, anekdotáin, csipős paskilusain, kalendárjomain, komázgató publicisztikai cikkein. Akkor holnap legfeljebb tán az ügyvédi kamarák emlékeznének meg Radákovic József fiskális uról (ha ugyan megemlékeznének) s nem egy halás nemzet, a „nevető Magyarország“ zarándokolt volna el Vas Gereben íróirás szerény monumantumához ünnepelni.

De hát írónak kellett lennie. S milyen lett? Elődei, utódait összefogva, aztán hozzámérve, mekkora óriás ez ember! Mikor még jóformán semmink sem volt, mikor még a klasszicizmus, vagy a franciásokodás majmolói voltunk (épp mint ma vagyunk háromnegyed részben künkalandozók), kiugrik a pódiumra a tapogatózó közöz az ember s egy jó tucat regényvel megteremtí a fajmagyar regényirodalmat. Fajmagyar alakokkal, töröl metszett (bár itt-ott sallangos) magyar prózával, zamatos és senkitől azóta sem el nem ért magyar humorral. Mert a Jókai humorja sem ér fel a Vas Gerebenével. A felhőn átszűrődő napsugár, a könyeken áttörő mosoly, tehát a

Papp Károly

Székesfehérvárott
Városház-tér, 5. szám alatt.
(Bejárat a Megyeház-utcáról.)

Mindennemű úri-, női-, gyermek- és egyen-ruhák, menyasszonyi kelengyék, függönyök, végárak, valamint ágynemű-toll tisztítását elvállalom. — Gyász esetekben a legrövidebb idő alatti kiszolgálást ígerek. 2721 156-26

selyem-műfestő és vegyszeti ruhatisztító

Mai lapunk 4 oldal.

— **Alapos félreértés.** E címen a „Székesfehérvári Hírlap“ f. hó 15-iki számában gúnyolódó modorban számolt be arról, hogy f. hó 12-én érdeklődő közönség hiányában a „Gazdák biztisztító szövetségéről“ való ismertető előadást nem tarthattam meg. **Alaposan téved** a közlemény írója, ha azt gondolja, hogy bennünket ugratni lehet. Mi a célt tartjuk szem előtt, ennek elérésénél komoly munka az eszközünk, nem a hírlap piszkolódás. Mégis kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy az egész közleményből csak az felel meg a valóságnak, hogy az előadást részvétele miatt nem lehetett megtartani; a többi — bár igen hatásosan van megírva — egyszerűen nem igaz. Nem igaz, hogy engem a polgármester úr és a rendőrfőkapitány úr vezettek be a terembe, valamint nem igaz az a párszéd sem, mely a nevezett lap állítása szerint köztem és a főkapitány úr közt folyt volna le. Annál inkább sem lehet ez igaz, mert én a főkapitány úr színe sem láttam. A közlemény írója tehát alkalmasint rosszul lett informálva, mert ismeretlenül nem lehet okom feltételezni róla, hogy tudva, valótlanságot írt volna. En a közönség részvételeinek okát abban látom, hogy rosszakaratú kezek a polgármester úr által kifüggesztett plakátokat még a kifüggesztés napján lelépték. Igaz, hogy én a szövetségnek fizetett embere vagyok, ez azonban teljesen mellékes körülmény, személyemre való vonatkozását illetőleg pedig szűkeges kenyérkereset. A mi pedig a közleménynek a polgármester úrra vonatkozó részét illeti, alaptalan gyanúsítás, mintha az ő jóhiszeműségét takaróul kívántuk volna fölhasználni a szövölközést céljához. Igaz, hogy a polgármester úr rendelkezése által a gazdaközönség érdekeit kívánta szolgálni, de ezenkívül még meg is akart felelni a belügyminiszter úr 1899. évi 92352 számú rendelkezésének, melyre való hivatkozással és a cél világos, félreérthetetlen megjelölésével kértük fel őt az intézkedések megtételére. *Székely Antal.*

— **Vármegyei közgyűlés.** Fejérvármegyei törv. bizottsága nyári rendes közgyűlését f. hó 30-án tartja. A közgyűlés tárgysorozatát a napokban küldik szét.

— **Sakk-hír.** *Fekete Géza* a helybeli sakkozó társaság buzgó házigazdája az Interessantes Blatt 1904 június 20-án megjelent 24. sz. rejtvény első megfejtőjének egy tőveg Törley-pezsőgt ad jutalmul, második megfejtő díja 2 üveg bor. *Fehér K a 2, F g 2, V h 5* ötlet *K a t i, b 6.* Világos indul s a harmadik lépésre mattot jelent. Megjegyzendő, miszerint minden sakktárat, akár tagja az egyesületnek, akár nem, a versenyben részt vehet. Záros határidő péntek, azaz f. hó 24-én est 10 óra, miert is ez estére a sakkozó-társaság helyiségében (Othton kávéház) eme valóban érdekes rejtvény megfejtése véget, kérjük a t. sakkozó urakat minél számosabb megjelenésre.

— **Helyreigazítás.** A székesfehérvári jótékony négyzet mulatságáról közölt nyilvános lezárolásból — tévedés folytán — *Viszinger Lajosné* ételalománya kimaradt, amit ez alkalommal készséggel igazítunk helyre.

— **Tornaverseny.** A székesfehérvári állami f. évi június 23-án, azaz csütörtökön d. u. 4 és fél órákor tartja tanulóinak intézeti tornaversenyét. Műsor: 1. 280 tornázó felvonulása 4-es oszlopban. 2. Szabadgyakorlatok. 3. Szerternázás. 4. Játékok. 5. Verseny: a) mászásból, b) futásból, c) súlydobálásból és távolugrásból. 6. Kötélhuzás az Ija.—Ib. osztály között. 7. Mintacsapat tornázása lovon, korlátlan és rudgrás. 8. Várostrom-játék. 9. Tör és kardvívás. 10. Birkózás. 11. Oszlopokba állás; versenydíjak kiosztása; elvonulás. A verseny alkalmával a m. kir. V. honvédkerület zenekara játszik. Belépődíj: személyjegy 50 fillér, gyermekjegy 20 fillér. A belépőjegyektől befolyt összeg a verseny költségeinek fedezésére és a még fentmaradt összeg pedig a versenyből győztesen kikerültek megjutalmazására fordítatik.

— **Uj jegyző.** Csákerány községnek lakói *Benkő József* segédjegyzőt nagy lelkesedéssel jegyzőjüké választották.

— **Tolvaj cigányok.** Ma délelőtt örült vágatásban hajtott a budai-uton keresztül egy kocsi cigány, mellettük három lovas rohant, hasonlóképen a Fáraó népéből. *Liszt Ferenc* biztos a Szt.-György kórházból kijövet, meglátta a száguldókat, rögtön tisztában volt vele, hogy gonosz-ságnak kell lenni a dologban. Utánnuk biciklizett, de egymaga nem tudván velük megbirkózni, visszahajtott a városba és *Kovács Lajos* biztossal és három rendőrral fakkoron utánuk indult. A börgöndi határban utólérték a karavánt, de azok észrevevén az üldözőket egy férfit a kocsiról magukhoz vettek és dülütakon keresztül elváltattak. A kocsi zsákmányul esett a benne levő rajkókkal és asszonyokkal együtt. Ezek révén kint, hogy a derék férfiak a *Lakatos, Rafael* és *Kovács* familiából valók. A rendőrség pedig megállapította, hogy miután *Szentesen* s tegnapra virradóra *Tácon* is történtek lopások, a füstösök valószínűleg mindkettőben *Judasok*. A leg-szelesebb körül nyomozást elrendelték.

— **Kitüntetés.** A *Rieger Testvérek* jágerdorfi udv. orgonagyáratának jelenlegi főnöke: *Rieger Ottó*, épp úgy, mint annak idején boldogult atyja, a cs. és kir. udvari orgona-épitő címet kapta, a mely körülmény arról tesz taruságot, hogy a nevezett cég a jelenlegi vezetés mellett is mindenben megfelel a mai kor igényeinek.

— **Juliális.** A magyarországi munkások rokkanat és nyugdíj-egylet székesfehérvári fiókja 1904. július hó 3-án a DV. műhely zenekar közreműködésével, *tombola* és *tréfás szórakozással* egybekötött cseresznye-juliálist rendez *Lackovics Béla* budai-uti vendéglőjének kerthelyiségében. Kezdeté d. u. 4 órákor. Meghívókat a jövő hét folyamán bocsájtanak szét.

— **Első fecske.** Mint fecske ugyan elég későn érkezett volna, de mint zsebmetzőt megilleti az *első fecske* titulus. Talán nem is sérti a húságát ő nagyságának, mert hát asszony ő kelme. A neve felsőbb (rendőri) körökben ismeretes: *Kovács Teréz*. Szerecséltenségre mindjárt az első alkalommal rajta kapták. *Husovics Jánosné* zsebébe akart nyulni, de *Sulyok Pálné* ezt meglátta. Az előhívott rendőr betessékelt a rendőrségre, ahol gondoskodtak róla, hogy a *nyári rekkenő hőszeg drága lagját megkímélje.*

HEGYESY GYULA
ZONGORAKÉSZÍTŐ, SZ.-FEHÉRVÁR, SIMOR-UTCA 21.

Elvállalok mindennemű zongorák, piáninók stb. javítását, hangolását. 15 évig működtem eisőrangú gyárakban és több év óta önállóan.

52-7

Nyilttér.)*
Üzlet-áthelyezés.
Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy **műfestő- és vegyészeti tisztító-intézetemet** f. évi május hó 1-től **Haltér I. szám** alá (Kaltneckert-ház halpiacra néző oldalán) helyeztem át.
A nagyérdemű közönség szives megbízásait a jövőben is kérve — vagyok teljes tisztelettel **Rehorska Vilmos.**
2758 10-9

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek becses tudomására adni, hogy a **KESZELI-féle, székesfehérvári, jöhrnevi gyárat** átvettük s azt mostantól kezdve

Borza Ignác és Társa
néven tovább vezetjük.

Egyben igen kérjük a mélyen tisztelt közönséget és kereskedő urakat, amennyiben

kocsi alkatrészekben, kész gazdasági-és uri kocsiokban, hajlított famunkákban, tömören, aljított és kerti székekben s asztalfelszerelésekben

bármiféle szükségletük volna, forduljanak teljes bizalommal hozzánk s iparkodni fogunk jó munkánkkal és méltányos áráinkkal a t. vevőközönség igényeit minden tekintetben kielégíteni. **Fatörzsek metszését is elvállaljuk.** Megrendelések azonnal eszközöltetnek. **Használt kocsik becsereítetnek.** Uri-kocsi raktárunkat a legrovidebb idő alatt felállítjuk. 10-5

Kiváló tisztelettel **Borza Ignác és Társa**
Székesfehérvár, Szechenyi-utca 81. szám.
2768

Saját termésű Ó-bor
literje 30 kr.
kapható üvegekben
Kováts Pál fűszerkereskedőnél.
2777. 5-3.

Gerenday Gyula
vászón, fehérnemű, rőfös és rövid-áru üzlete
Székesfehérvár, Nádor-utca.

Tenis reket, Tennis cipő, Tennis labdák, Sport ingek, Sport sapkák.
Ajánlja hazai gyármányú vászón, asztal-nemű, valódi rumburgi és sziliezai kézi szőtt vászón és ágyszatokra szolgáló damaszt és kanaváz árakat. *Schroll Benedek* pamut vászón és sifon árúkat. Fűrdő ruhák, fűrdő köppeny. Legdivatosabb férfi ingek, gallérok, kézlelők és nyakkendők. Kelénygéhez szükséges és megfelelő női fehérnemű és kész ágynemű. Mérték utáni megrendelésre bármely fehérnemű gyorsan és pontosan elkészítetnek. Csacsemők részére készletben ingecskék, szövet és kötött ujjas hosszupárna, pólya-kötő, bőlső és kocsitakarók, gumit-lapdó, szalag, eszokor. Szövet ágy- és asztalterítők, csipke és szövet függönyök. *Torontái, Axmizter* és tapsztri szalon és futó szőnyegek. Gyapjú és tovaszúr ágylakarók, levarrott Kasmir, Klott és selyem paplanok. Divatos ruha szövetek, Cosmanosi mosakelme és selyem-kelmék. Szalag, csipke, fátlyol, divatos övek, vállfűző, napernyők. Nagy választék keztyű és harisnyából. *Liszter* és mosható kőtenyek. — Szövet és rőfös árúnál 5% engedmény.
2750 104-12

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.